

دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی

پایان‌نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته روان‌شناسی تربیتی

عنوان

بررسی توجه انتخابی (دیداری و شنیداری) در دانش‌آموزان نارساخوان و عادی

استاد راهنما

دکتر مهناز اخوان تفتی

استاد مشاور

دکتر سیدعلی اکبر طاهایی

پژوهشگر

بنت‌الهدی امیری

اسفند ۱۳۹۰

کلیه‌ی دستاوردهای این تحقیق متعلق به

دانشگاه الزهراء است.

تقدیم به

کودکانِ با موهبتِ فارسی‌خوانی!

پیشکش به

نگاہ مہربانِ پدر و مادرم

و

دو خواہرِ خوبمِ راضیہ و محیا

سپاسگزاری

سپاس و ستایش حقیقی پروردگاری را سزااست که با قلم قدرت خویش جامعه بشریت را به زیور علم و دانش آراست و این گونه انسان را اشرف مخلوقات قرار داد.

بر خود لازم می دانم به مصداق حدیث " **لَمْ يَشْكُرِ الْمَخْلُوقُ لَمْ يَشْكُرِ الْخَالِقُ** "

از زحمات و رهنمودهای بی دریغ استاد ارجمندم **سرکار خانم دکتر اخوان** که در پرتو راهنمایی های ارزنده و دقیق ایشان، این پایان نامه به ثمر رسید نهایت تشکر و قدردانی را نمایم.

همچنین مراتب قدردانی و سپاس خود را از اساتید محترم دانشگاه علوم پزشکی تهران **جناب آقای دکتر سیدعلی اکبر طاهایی** (استاد مشاور محترم) و **جناب آقای دکتر حسن عشایری** که اینجانب را در تهیه و تنظیم این تحقیق یاری نمودند ابراز می دارم.

در پایان وظیفه خود می دانم مراتب سپاس و امتنان خود را نسبت به اساتید و بزرگوارانی که در طول این دوره تحصیلی در محضر آنان بوده ام ابراز نمایم.

و با سپاس بسیار از دوست عزیزم **سرکار خانم آذرگون** که از راه دور همواره مشوق و یاریگرم بودند.

امیری

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی توجه‌انتخابی دیداری و شنیداری بر روی دانش‌آموزان نارساخوان و عادی دوره ابتدایی سال تحصیلی ۹۰-۸۹ انجام گرفت. به منظور انجام این پژوهش ۲۰ دانش‌آموز پسر نارساخوان و ۲۰ دانش‌آموز پسر عادی در پایه‌های دوم، سوم و چهارم به شیوه نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند که از نظر سن و جنس بایکدیگر همسان می‌باشند. روش این پژوهش از نوع علی-مقایسه‌ای و ابزارهای پژوهش عبارت بودند از: آزمون توجه شنیداری جملات رقابتی، آزمون توجه دیداری (اعداد و حروف)، توجه دیداری (اشکال هندسی) و آزمون کوررنگی ایشی هارا.

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش آمار توصیفی و آمار استنباطی به کمک نرم افزار spss استفاده شد. از آمار توصیفی برای طبقه بندی و فراوانی، درصد و میانگین استفاده شده است و از آمار استنباطی نیز، آزمون t مستقل برای تجزیه و تحلیل و نتیجه گیری داده ها استفاده شد و نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که:

عملکرد توجه انتخابی شنیداری (گوش راست و گوش چپ) در دانش‌آموزان نارساخوان در سطح معناداری پایین‌تر از گروه عادی است.

عملکرد توجه انتخابی دیداری (اعداد و حروف) در دانش‌آموزان نارساخوان در سطح معناداری پایین‌تر از گروه عادی است.

عملکرد توجه انتخابی دیداری (اشکال هندسی) در دو گروه نارساخوان و عادی نشان‌گر عدم وجود تفاوت معنادار است.

مطالعه درون‌گروهی دانش‌آموزان نارساخوان نیز نشان داد که نمرات توجه انتخابی دیداری (اشکال هندسی) در سطح معناداری بیش از نمرات توجه انتخابی دیداری (اعداد و حروف) در همین گروه است.

واژگان کلیدی : توجه انتخابی دیداری، توجه انتخابی شنیداری، دانش‌آموزان، نارساخوان.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول : کلیات پژوهش	
۱- ۱ مقدمه.....	۲
۲-۱ بیان مسئله.....	۳
۳-۱ اهمیت و ضرورت پژوهش.....	۶
۴-۱ اهداف پژوهش.....	۷
۵-۱ فرضیات پژوهش.....	۸
۶-۱ تعریف مفاهیم.....	۸
فصل دوم : مروری بر پیشینه پژوهش	
۱-۱ مقدمه.....	۱۱
۲-۲ نارسایی های یادگیری.....	۱۱
۳-۲ سیر تحول تاریخی نارسایی های یادگیری.....	۱۳
۴-۲ تعریف نارسایی های یادگیری.....	۱۵
۵-۲ میزان شیوع نارسایی های یادگیری.....	۱۸
۶-۲ سبب شناسی نارسایی های یادگیری.....	۲۰
۷-۲ نظریه های مربوط به نارسایی یادگیری.....	۲۳
۱-۷-۲ نظریه غلبه طرفی مغز.....	۲۳
۲-۷-۲ نظریه تأخیر در رشد.....	۲۵
۳-۷-۲ نظریه کوتاهی دامنه توجه.....	۲۶
۴-۷-۲ نظریه پردازش اطلاعات.....	۲۷
۵-۷-۲ نظریه دیویس.....	۳۱
۸-۲ انواع نارسایی های یادگیری.....	۳۲

۳۲.....	۱-۸-۲ نارسانویسی.....
۳۵.....	۲-۸-۲ نارسایی حساب.....
۳۷.....	۳-۸-۲ نارسایی ادراکی حرکتی.....
۳۹.....	۴-۸-۲ نارساگویی.....
۴۳.....	۵-۸-۲ نارساخوانی.....
۴۵.....	۹-۲ تاریخچه نارساخوانی.....
۴۸.....	۱۰-۲ نظریات مربوط به نارساخوانی.....
۴۸.....	۱-۱۰-۲ نظریه نقص واج شناختی.....
۴۹.....	۲-۱۰-۲ نظریه پردازش شنیداری سریع.....
۴۹.....	۳-۱۰-۲ نظریه نقص پردازش دیداری.....
۵۰.....	۴-۱۰-۲ نظریه بزرگ سلولی.....
۵۱.....	۵-۱۰-۲ نظریه مخچه ای.....
۵۱.....	۶-۱۰-۲ نظریه دیویس.....
۵۲.....	۱۱-۲ سبب شناسی نارساخوانی.....
۵۴.....	۱۲-۲ توجه.....
۵۷.....	۱۳-۲ نظریه پردازش اطلاعات درباره توجه.....
۵۹.....	۱-۱۳-۲ مدل اتکینوسون و ششیفیرین.....
۵۹.....	۱-۱۳-۲ حافظه حسی.....
۶۰.....	۲-۱۳-۲ حافظه کوتاه مدت.....
۶۲.....	۳-۱۳-۲ حافظه بلندمدت.....
۶۳.....	۲-۱۳-۲ مدل سطوح پردازش اطلاعات.....
۶۴.....	۳-۱۳-۲ مدل های تحولی پردازش اطلاعات.....
۶۵.....	۱۴-۲ انواع توجه.....
۶۵.....	۱-۱۴-۲ توجه انتخابی.....

۶۶	..... نظریه برادبنت..... ۱-۱۴-۲
۶۸	..... نظریه تریسمن..... ۲-۱۴-۲
۶۹	..... نظریه دویچ و نورمن..... ۳-۱۴-۲
۷۲	..... توجه تقسیم شده..... ۲-۱۴-۲
۷۳	..... نظریه منابع چندگانه..... ۱-۲-۱۴-۲
۷۵	..... نظریه ظرفیت..... ۲-۲-۱۴-۲
۷۷	..... نتیجه گیری..... ۱۵-۲
۷۹	..... مروری بر پژوهش های انجام شده پیشین..... ۱۶-۲

فصل سوم (روش پژوهش)

۸۷	..... مقدمه..... ۱-۳
۸۷	..... روش سنجش و چارچوب داده گیری..... ۲-۳
۸۷	..... روش شناسایی، گزینش و گمارش داده بخشان..... ۳-۳
۸۸	..... ابزارهای پژوهش..... ۴-۳
۹۱	..... روش پردازش داده ها..... ۵-۳

فصل چهارم (تجزیه و تحلیل)

۹۳	..... مقدمه..... ۱-۴
۹۳	..... بخش توصیفی..... ۲-۴
۹۴	..... بخش استنباطی..... ۳-۴

فصل پنجم (نتیجه گیری)

۱۰۰	..... مقدمه..... ۱-۵
۱۰۰	..... بحث و نتیجه گیری..... ۲-۵
۱۰۹	..... محدودیت های پژوهش..... ۳-۵
۱۰۹	..... پیشنهاد های پژوهش..... ۴-۵

۱۱۱.....فهرست منابع فارسی

۱۱۵ .....فهرست منابع انگلیسی

پیوست ها

چکیده انگلیسی

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱-۴ توزیع فراوانی و درصد آزمودنی های نارساخوان و عادی.....	۹۰
جدول ۲-۴ نتایج آزمون t مستقل نمرات توجه شنیداری گوش راست به تفکیک دو گروه.....	۹۱
جدول ۳-۴ نتایج آزمون t مستقل نمرات توجه شنیداری گوش چپ به تفکیک دو گروه.....	۹۲
جدول ۴-۴ نتایج آزمون t مستقل نمرات توجه دیداری (اعداد و حروف) به تفکیک دو گروه.....	۹۳
جدول ۵-۴ نتایج آزمون t مستقل نمرات توجه دیداری (اشکال هندسی) به تفکیک دو گروه.....	۹۴
جدول ۶-۴ نتایج آزمون t مستقل نمرات توجه دیداری (اشکال هندسی) و توجه دیداری (اعداد و حروف) در گروه نارساخوان.....	۹۴

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار ۱-۲ الگوی پردازش اطلاعات.....	۵۸
نمودار ۲-۲ پردازش اطلاعات با سیستم کانال محدود.....	۶۷
نمودار ۳-۲ مدل ربط درباره فرایند گزینش.....	۷۰
نمودار ۴-۲ مقایسه نظریه برادبنت، تریسمن، دیوچ و دیوچ.....	۷۲

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱ مقدمه

یادگیری را می‌توان بنیادی‌ترین فرآیندی دانست که در نتیجه‌ی آن موجودی ناتوان و درمانده در طی زمان و در تعامل با رشد جسمی به فرد تحول یافته‌ای می‌رسد که توانایی‌های شناختی و قدرت اندیشه‌ی وی حدود مرزی نمی‌شناسد. از طرفی تنوع بسیار زیاد و گسترده زمانی یادگیری انسان که به گستردگی طول عمر اوست، باعث شده که علی‌رغم تفاوت‌های زیادی که انسان‌ها در یادگیری باهم دارند برخی افراد در روند عادی یادگیری و آموزش نیز دچار مشکل شوند (احمدی و اسدی، ۱۳۷۸). این دسته از افراد که از نیمه‌ی قرن بیستم مورد شناسایی قرار گرفتند در هیچ‌یک از گروه‌های عادی و استثنائی جای نمی‌گرفتند زیرا از شرایط ویژه‌ای برخوردار بودند که با وجود هوش طبیعی و محیطی بهنجار، در یادگیری کارکردهای زبانی مانند خواندن، نوشتن و حساب کردن و همچنین هماهنگی، توجه و پردازش مشکلاتی داشتند (اخوان و فیضی پور، ۱۳۸۴). مشکلات خواندن، بیش از سایر مشکلات اختصاصی یادگیری، در حوزه‌های گوناگون مانع پیشرفت تحصیلی می‌گردد، زیرا خواندن راه دستیابی به دامنه گسترده‌ای از اطلاعات است. اختلال در خواندن ممکن است با مشکلاتی در زمینه‌های سرعت پردازش، حافظه کوتاه مدت، توالی، ادراک دیداری و شنیداری، زبان گفتاری و مهارت‌های حرکتی نیز همراه باشد (احمدی و اسدی، ۱۳۷۸). همچنین این کودکان به دلیل نارسایی در توجه انتخابی و تمرکز حواس، دارای دامنه‌ی توجه کوتاهی هستند و از این رو مرتب دچار خیال پردازی و رؤیا می‌شوند (صداقتی و همکاران، ۱۳۸۹). ضعف در خواندن معمولاً منجر به مشکلات دیگری از جمله افت عملکرد تحصیلی، شکست‌های پی در پی و حتی اخراج از مدرسه می‌شود و در آینده نیز فرد فرصت‌های استخدامی را از دست می‌دهد (نادری و نراقی، ۱۳۸۸). این نوع مشکلات، توأم با فقدان آگاهی‌ها و ناآشنایی‌های مسئولان و مربیان و والدین در این زمینه موجب می‌شود که گاهی این کودکان به خطا به مدارس استثنائی فرستاده شوند و یا به اجبار در مدارس عادی باقی بمانند (صداقتی و همکاران، ۱۳۸۹).

بنابراین آنچه که گفته شد و از آنجا که نارسایی‌های یادگیری، به خصوص نارساخوانی، جمعیت قابل ملاحظه‌ای (حدود ۳ الی ۴ درصد) از دانش‌آموزان را در مدارس تشکیل می‌دهند (اشتری و شیرازی، ۱۳۸۳)، شناخت هرچه بیشتر ویژگی‌های این گروه از دانش‌آموزان، دست‌اندرکاران آموزش و پرورش و متخصصین توانبخشی را در امر برنامه ریزی مناسب و بازتوانی آن‌ها یاری خواهد نمود.

۱-۲ بیان مسئله

نارساخوانی اختلالی نورولوژیکی است که بر روی توانایی مغز در دریافت^۱، پردازش^۲، نگهداری^۳ و پاسخ^۴ به اطلاعات تأثیر می‌گذارد و اصطلاحی است که برای توصیف آن دسته از دانش‌آموزان به کار می‌رود که پیشرفت آن‌ها در خواندن به نحو چشم‌گیری کمتر از میزان هوش طبیعی آن‌هاست (رنдал^۵، ۲۰۰۶).

این دسته از دانش‌آموزان علی‌رغم دارا بودن هوش طبیعی یا بالا و همچنین اندام‌های شنوایی و بینایی سالم در یک یا چند فرایند روانشناختی پایه دارای اختلال هستند (شاپیرو و ریچ^۶، ۱۹۹۹)، که امروزه این نوع اختلالات به عنوان عامل اصلی مشکلات شدید یادگیری تحصیلی شناخته شده است. از جمله مهم‌ترین این اختلالات عدم توانایی در توجه است که به گفته سیف (۱۳۸۶) نخستین عامل مهم در فرایند یادگیری به حساب می‌آید.

در مورد توجه نظریات مختلفی بیان شده؛ یکی از مهم‌ترین این نظریات نظریه پردازش اطلاعات است که در چارچوب آن، یادگیری از طریق سه فرایند ۱- درون‌دادها ۲- فرایند ذخیره سازی و ۳- برون‌دادها توجیه می‌شود. در این نظریه از توجه به عنوان اولین مرحله ثبت داده‌ها بعد از فرایندهای مربوط به درون‌دادها در ذهن یاد می‌شود که به کمک آن تنها بخش کوچکی از اطلاعات به حافظه کوتاه مدت فرستاده می‌شود و از این میان عمده اطلاعات به صورت شنیداری و دیداری رمزگذاری می‌شوند که وابسته به صدا و یا تصویرذهنی از محرک هستند (سیف، ۱۳۸۶).

---

^۱. *Receive*

^۲. *process*

^۳. *Store*

^۴. *Response*

^۵. *Randall*

^۶. *Shapiro & Rich*

توجه، به پردازش انتخابی درون داده‌ها از میان دامنه‌ای از محرک‌ها که بر حواس ما تأثیر می‌گذارند اطلاق می‌شود و می‌توان گفت توجه بخشی از دامنه‌ی گسترده‌تری از فرایند یادگیری است که با کارکرد شناختی کودکان دارای مشکلات یادگیری ارتباط دارد (احمدی و اسدی، ۱۳۷۸). گفته شده است که در نظام ادراکی و توجه کودکان دارای مشکلات یادگیری اختلالی وجود دارد و شواهد قابل ملاحظه‌ای در حمایت این ادعا موجود است (ترمان، ۱۹۷۹، زیمن و هاوس، ۱۹۷۹، به نقل از احمدی و اسدی، ۱۳۷۸). از جمله تحقیقی نیز که توسط صبحی قراملکی (۱۳۷۵) انجام گرفت به این نتیجه دست یافت که میزان توجه و فراخوانی آن در کودکان دارای مشکلات یادگیری نسبت به کودکان عادی پایین‌تر است. همچنین در پژوهش دیگری که توسط عابدی و همکاران (۱۳۸۸) بر روی کودکان ۴-۶ سال انجام گرفت به این نتیجه دست یافتند که کودکان مبتلا به نارسایی یادگیری عصب روانشناختی/ تحولی پیش از دبستان در کارکردهای اجرایی و توجه دارای نقایص جدی هستند. اما با این حال در چند سال اخیر پژوهش‌هایی صورت گرفته در جستجوی یافتن زمینه‌های تفاوت این افراد و سپس استفاده از این تفاوت‌ها در جهت رشد و ترقی آن‌ها هستند، از جمله این پژوهش‌ها آن دسته است که توسط مؤسسات پژوهش نارساخوانی دیویس در سراسر دنیا در حال انجام است. به اعتقاد دیویس نارساخوانی نه ناشی از آسیب مغزی و نه بر اثر کژکاری مغز بلکه حاصل تفکر و شیوه‌ی خاصی از واکنش در مقابل حس گمگشتگی است. برطبق نظریه دیویس این افراد دارای تفکر چندبعدی هستند و همین تفکر چند بعدی فرد نارساخوان را قادر می‌سازد تا تفکرات خود را به عنوان واقعیت‌هایی تجربه کند (اخوان و فیضی پور، ۱۳۸۴). دیویس از نارسایی‌های یادگیری با عنوان نارساخوانی یاد می‌کند و معتقد است که نارساخوانی نوعی از گمگشتگی ذهنی است که توسط یک توانایی شناختی طبیعی به وجود می‌آید که می‌تواند ادراکات

حسی طبیعی را با تصویرسازی ذهنی، تعویض کند. این گمگشتگی‌ها از طریق سردرگمی‌هایی^۱ که در اثر مواجه شدن با نمادها به وجود می‌آیند، راه‌اندازی می‌شوند و در نتیجه سبب به وجود آمدن مشکلاتی در زمینه‌های خواندن، نوشتن، صحبت کردن، محاسبات ریاضی، جهت‌یابی و توجه می‌شود(همان).

دانش‌آموزان دارای مشکلات توجه اغلب فراخنای توجه کوتاهی دارند و قادر نیستند محرکات اضافی را غربال کنند، در نتیجه برای تکمیل تکالیف درسی نمی‌توانند به مدت کافی بر آن‌ها تمرکز کنند و در برابر محرکات نامربوط مقاومت کنند و به نظر می‌رسد که در درک اطلاعاتی که باید بر آن‌ها توجه کنند شدیداً حواس‌پرت هستند (باباپور خیرالدین، صبحی قراملکی، ۱۳۸۰).

این گروه از کودکان با اینکه در اکثر مواقع از هوش طبیعی برخوردارند نمی‌توانند پیشرفت تحصیلی قابل ملاحظه‌ای داشته باشند، به همین دلیل یا با سختی بسیار به تحصیل ادامه می‌دهند و یا ترک تحصیل می‌کنند که این خود صدمات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بسیاری برای فرد و جامعه در پی دارد (حسینی گوران آبادی، ۱۳۷۴). این درحالیست که عدم شناخت این کودکان در سنین پایین باعث تثبیت مشکلات آن‌ها و ایجاد مشکلات عمیق‌تر در زمینه خواندن می‌شود.

بنابراین از آنجا که نارسایی‌های یادگیری پدیده پیچیده‌ای است و دانش‌آموزان مبتلا به نارسایی‌های یادگیری هر کدام دارای ویژگی‌های خاصی هستند لذا درک ویژگی‌ها و نیازهای خاص هر دانش‌آموز امری بسیار مهم و حائز اهمیت است که می‌تواند زمینه‌ای برای اصلاح مشکلات خاص این دانش‌آموزان فراهم کند، این درحالیست که سازمان آموزش و پرورش می‌تواند با شناخت بهتر ویژگی‌های این افراد، از فشارهای بی‌مورد آموزشی کاسته و متناسب با نیازها و ویژگی‌های این افراد برنامه‌های آموزشی مناسب را طراحی کند.

---

^۱. *Disorientation*

بنابر آنچه که گفته شد هدف از انجام این پژوهش کسب دانش و آگاهی بیشتر درخصوص ویژگی‌های توجه این دانش‌آموزان است که این امر می‌تواند به برنامه‌ریزی‌های آموزشی و بهبود وضعیت تحصیلی آنان کمک کند.

۱-۳ اهمیت و ضرورت پژوهش

نارسایی‌های ویژه در یادگیری، برخلاف سایر معلولیت‌ها یک نارسایی پنهان است که در بسیاری از موارد فاقد علائم آشکاری است که بتوان فوراً به وجود آن پی برد. به همین جهت برخی از مشکلات آنان در اثر عدم آگاهی مربیان از ویژگی‌های این افراد و به کار نبردن شیوه‌های آموزشی متناسب تشدید می‌شود. از این میان نارساخوانی بیش از سایر مشکلات یادگیری در حوزه‌های گوناگون مانع پیشرفت تحصیلی می‌گردد زیرا خواندن راه دستیابی به دامنه‌ی گسترده‌تری از اطلاعات است و عدم موفقیت کودک در یادگیری خواندن در سال‌های اولیه مدرسه، او را به طور مؤثری از موفقیت در سایر دروس باز می‌دارد.

گروهی از محققان معتقدند که بیش از ۲۵ درصد ناکامی‌های کودکان در کلاس‌های ابتدایی از نارسایی‌هایی در خواندن ناشی می‌شود، بدین ترتیب نارساخوانی یکی از مهم‌ترین عوامل اتلاف در نظام‌های آموزشی و پرورشی اغلب کشورها به شمار می‌رود. منابعی که از این طریق تلف می‌شوند خواه به صورت عمر انسان‌ها و خواه به صورت منابع مادی، هر سال رقم قابل توجهی را تشکیل می‌دهد (فیضی پور، ۱۳۸۳). در پژوهشی که توسط معاونت دفتر بهبود وزارت آموزش و پرورش انجام گرفت چنین برآورد شد که یک ساعت صرفه‌جویی در منابع انسانی در ماه معادل دو میلیارد و هفتصد میلیون تومان به نفع آموزش و پرورش خواهد شد (همان). از سوی دیگر شواهد فراوان دال بر نقش چشم‌گیر مشکلات توجهی در شکست‌های یادگیری به ویژه در سال‌های اولیه تحصیل وجود

دارد (صبحی قراملکی، ۱۳۷۵؛ عابدی و همکاران، ۱۳۸۷). به عبارت دیگر توجه یکی از منابع مهم فراهم آمدن اطلاعات برای فرد است که در صورت داشتن مشکلات توجهی، فرد از یکی از منابع مهم فراهم آوری اطلاعات محروم می‌ماند و آسیب جدی به یادگیری او وارد می‌شود. به همین دلیل و با توجه به شیوع گسترده نارساخوانی در میان کودکان مبتلا به نارسایی‌های یادگیری یعنی حدود ۸۰ درصد از جمعیت آن‌ها (افروز، ۱۳۸۵) رسیدگی به مشکلات این دسته از کودکان مطالعات وسیعی را می‌طلبد که در نتیجه آن افراد و سازمان‌های بسیاری می‌توانند از نتایج اینگونه مطالعات بهره‌مند شده و بدین وسیله با شناخت نقاط قوت و ضعف این افراد و استفاده از برنامه‌های مناسب ترمیمی در جهت رشد و آموزش آنان قدم بردارند.

۱-۴ اهداف پژوهش

با توجه به این امر که یکی از اهداف نظام آموزش و پرورش بالابردن سطح یادگیری دانش‌آموزان مبتلا به نارسایی یادگیری است، بنابراین شناسایی دقیق ویژگی‌های مربوط به این دانش‌آموزان و عواملی که مانع یادگیری آن‌ها می‌شود کمک بزرگی به برنامه‌ریزی آینده نظام آموزش و پرورش خواهد کرد. یکی از ویژگی‌های این دسته از دانش‌آموزان که موجب کاهش کارایی آنان در مدرسه می‌شود مشکلات مربوط به توجه است که می‌تواند اثرات مخربی بر یادگیری فرد ایجاد کند. بنابراین هدف از انجام این پژوهش شناسایی دقیق توجه انتخابی دیداری و شنیداری در دانش‌آموزان نارساخوان است که با شیوه‌ی سنجش متفاوت بررسی می‌شود.

۱-۵ فرضیه‌های پژوهش

عملکرد توجه انتخابی شنیداری (گوش راست) در دانش‌آموزان نارساخوان با دانش‌آموزان عادی متفاوت است.

عملکرد توجه انتخابی شنیداری (گوش چپ) در دانش‌آموزان نارساخوان با دانش‌آموزان عادی متفاوت است.

عملکرد توجه انتخابی دیداری (اشکال هندسی) در دانش‌آموزان نارساخوان با دانش‌آموزان عادی متفاوت است.

عملکرد توجه انتخابی دیداری (اعداد و حروف) در دانش‌آموزان نارساخوان با دانش‌آموزان عادی متفاوت است.

عملکرد توجه انتخابی دیداری (اشکال هندسی) و توجه دیداری (اعداد و حروف) در دانش‌آموزان نارساخوان متفاوت است.

۱-۶ تعریف مفاهیم

توجه انتخابی دیداری: فرایندی که طی آن آزمودنی باید از میان محرکات بینایی ارائه شده یکی را انتخاب نماید بدون اینکه محرکات دیگر پردازش شوند یا اینکه یکی از دو پیامی را که به طور هم‌زمان ارائه می‌شود ردیابی نماید (استانلی، وارد، ۱۹۹۴؛ به نقل از صبحی قراملکی، ۱۳۷۵).

توجه انتخابی شنیداری: فرایندی که طی آن از آزمودنی خواسته می‌شود پیام ارسالی را به همان صورتی که در گوش مورد نظر ارائه می‌شود تکرار نماید یا اینکه به یکی از دو پیامی که به طور هم‌زمان ارائه می‌شود توجه نموده و از پیام رقابتی چشم‌پوشد (همان).